

Sygn. akt I ACa 35/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	Prezes SA Krzysztof Sobierajski
Sędziowie:	SSA Andrzej Struzik SSA Sławomir Jamróg (spr.)
Protokolant:	st.sekr.sądowy Barbara Piaszczyk

po rozpoznaniu w dniu 21 lutego 2013 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością

w S.

przeciwko Towarzystwu (...) S.A. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 6 listopada 2012 r. sygn. akt IX GC 159/12

***uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu
w Krakowie do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego.***

Sygn. akt I ACa 35/13

UZASADNIENIE

Strona powodowa (...) Spółka z o.o. w S. żądała zasądzenia od Towarzystwa (...) S.A. w W. kwoty 136.144,80zł z ustawowymi odsetkami od dnia 2 grudnia 2009r. W uzasadnieniu żądania podniosła, że w dniu 30 października 2009r. spaleni uległ stanowiący jej własność budynek położony w K. przy. u. Ł. 7 o łącznej pow. użytkowej 3905 m2. znajdujący się na działce (...) obj. KW (...). Przed pożarem budynek był częściowo odremontowany pod kątem potrzeb najemcy. Śledztwo zostało umorzone z powodu nie wykrycia sprawcy podpalenia. Strona powodowa posiadała ubezpieczenie wynikające z polisy nr (...). Umowa ta zapewniała ubezpieczenie od ognia i zdarzeń losowych i była kontynuacją wcześniejszych umów zawieranych od 2007r. Wniosek o zawarcie umowy został złożony 12 października 2009r. a sama umowa zaczęła obowiązywać od 23 października 2009r. . Szkoda została zgłoszona w dniu 1 listopada 2009r. Powód złożył dwa kosztorysy, pierwszy obejmujący koszty zabezpieczenia budynku po pożarze na kwotę 679031,94 i drugi na kwotę 2334407, 59 zł, obejmujący koszty przywrócenia budynku do stanu sprzed zdarzenia.

Łącznie daje to 3013439,40 zł co mieściło się w sumie ubezpieczenia. Strona powodowa wskazała, że pozew obejmuje tylko część roszczenia (pozew na próbę), zaś dochodzona kwota odpowiada kosztom remontu objętych fakturą (...).

Strona pozwana wniosła oddalenie powództwa k-80 . Przyznając fakt zawarcia umowy ze strona powodową i fakt pożaru budynku stanowiącego własność powoda pozwana podniosła, że doszło do zmiany sposobu użytkowania budynku poprzez przeznaczenie niezgodnie z prawem budowlanym parteru budynku biurowego na magazyn zniczy . Doszło do zwiększenia obciążenia ogniowego w stosunku do rzeczywistej klasy odporności ppoż a duża ilość zniczy miała wpływ na szybkość rozwoju pożaru . Ponadto strona pozwana zarzuciła , że frontowa przeszklona ściana budynku nie spełniała wymagań w zakresie klasy odporności ogniowej jak też , że budynek był w trakcie robót wykończeniowych i nie był przekazany do użytkowania a faktu remontu nie zgłoszono ubezpieczycielowi . Powołano przy tym § 4 ust. 2 pkt 11 k- 94 i § 75 ust.2 owu 75 ust. 1 pkt 3 . Nadto strona pozwana podniosła, że niewłaściwy był sposób zabezpieczenia ubezpieczonego budynku , który nie został odebrany pod kątem bezpieczeństwa ppoż , brak było alarmu i systemu ppoż, systemu monitoringu wizyjnego, nie było też odpowiednich zabezpieczeń przed dostępem osób trzecich , drzwi otwierały się do środka zabezpieczone były łatwymi do złamania płytami wiórowymi. Wskazują na to dowody zebrane w postępowaniu przygotowawczym, z których wynika, że możliwym było nieuprawnione przedostanie się osób postronnych do wnętrza zamkniętego budynku , parterowej części i pomieszczeń magazynowych przez pomieszczenia piwniczne i klatkę schodową . Strażnicy zostali zwolnieni na 3 dni przed zdarzeniem. Powołano przy tym § 75 ust.1 pkt 1 owu oraz art. 815 k.c. Z ostrożności strona pozwana zakwestionowała odpowiedzialność także co do wysokości, powołując się przy tym na naruszenie przez stronę pozwaną obowiązku informacyjnego co do przebudowy, podjęcia innej działalności mającej wpływ na zakres ryzyka oraz wzrost wartości budynku na skutek nakładów strony powodowej co zwiększa odpowiedzialność strony pozwanej i ma wpływ na ocenę ryzyka ubezpieczeniowego. . W toku postępowania likwidacyjnego ustalono, że wartość odtworzeniowa wynosi ponad 11000000zł. W tej części powołano się na §75 ust.2. owu k-107

Wyrokiem z dnia 6 listopada 2012r. sygn. akt IX GC 159/12 Sąd Okręgowy – Sąd Gospodarczy w Krakowie uwzględnił żądanie pozwu w całości i zasądził od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 140000zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy uznając stan faktyczny zasadniczo za niesporny wskazał, że w dniu 12 października 2009r. powód złożył na formularzu pozwanego wniosek o ubezpieczenie swojego budynku od ognia i innych zdarzeń losowych. W formularzu nie było rubryk dotyczących przeznaczenia budynku oraz sposobu ochrony budynku i jego zabezpieczenia przed wejściem osób nieuprawnionych. Natomiast w rubryce na przedmiot działalności powód wskazał "Produkcję karmy dla ptaków". W chwili składania wniosku powód wynajmował magazyn mieszczący się na parterze budynku innemu przedsiębiorcy, który składował w nim świece i znicze. Wypełniając wniosek powód zakreślił rubrykę dotyczącą pierwszej klasy palności . W dniu złożenia wniosku powód otrzymał polisę potwierdzającą zawarcie umowy ubezpieczenia zgodnie z wnioskiem na okres od 23 października 2009r. do 22 października 2010r. Ubezpieczenie było kontynuacją ubezpieczenia z lat poprzednich . W polisie zostało zawarte oświadczenie powoda, że przed zawarciem umowy ubezpieczenia pozwany wręczył powodowi ogólne warunki ubezpieczenia. Te warunki umów zawierały postanowienie, iż ubezpieczający zobowiązany jest do zapobiegania powstaniu szkód w szczególności przez należyte strzeżenie ubezpieczonego mienia , przestrzegania przepisów budowlanych, ppoż i technicznych zasad eksploatacji budynków oraz niezwłocznego zawiadomienia pozwanego o wzroście ryzyka, a w szczególności zmianie okoliczności, o które pytano we wniosku o ubezpieczenie, przebudowie budynku lub poddaniu go innym robotom budowlanym, podjęciu w budynku nowej działalności gospodarczej , lub o wzroście wartości budynku . W razie niedopełnienia tych obowiązków pozwany miał prawo odmowy wypłaty części lub całego odszkodowania, jeśli niedopełnienie tych obowiązków miało wpływ na powstanie lub rozmiar szkody .W dniu 30 października 2009r. w magazynie świec i zniczy doszło do pożaru z nieznanymi przyczyn, prawdopodobnie podpalenia. Po przekroczeniu temperatury 400^(o)C nastąpił samozapłon najbliższych położonych świec, intensywność pożaru gwałtownie wzrosła i cały budynek uległ zniszczeniu. Sąd ograniczył postępowanie dowodowe do akt szkodowych wniosku o ubezpieczenie i owu oraz uznał , że pozostałe dowody są zbędne szczególnie , że ustalenia sądu są zgodne z twierdzeniami stron .

Sąd pierwszej instancji zważył, że strona pozwana nie może konstruować wzorców w sposób pozwalający na nieoczekiwane dla ubezpieczonego zmniejszenie odszkodowania czy odmowę wypłaty a powinna przez odpowiednią konstrukcję wniosku zwrócić uwagę na sankcję obniżenia lub utraty odszkodowania . Nieskuteczna więc była sankcja z art. 75 ust. 2 i 4 owu w zakresie okoliczności nie objętymi pytaniami zawartymi we wniosku o ubezpieczenie a to z tego powodu , że pozwany nie zdefiniował standardów należytego zabezpieczenia budynku przed dostępem osób trzecich i dlatego strona pozwana nie może powoływać się na nienależyte zabezpieczenie budynku. Strona pozwana mogła odmówić zawarcia umowy przy zabezpieczeniu zadeklarowanym przez stronę powodową a odmowa wypłaty mogła dotyczyć tylko w przypadku nieprzestrzegania zabezpieczeń wskazanych we wniosku . Dotyczy to także sposobu użytkowania. Skoro nie pytano o sposób użytkowania to ten sposób użytkowania jest nieistotny . Sąd przyjął, że doszło do natomiast do naruszenia warunków technicznych jaki odpowiadają budynki i ich usytuowanie co naruszało także postanowienia owu . Składowanie zwiększyło szkodę lecz nie było jej przyczyną . Dlatego co najwyżej mogło nastąpić zmniejszenie odszkodowania . Skoro powód dochodził tylko niewielkiej części odszkodowania w postaci stolarki okiennej wymienionej w budynku wymienionej pod koniec 2008r. to powództwo należało uwzględnić , szczególnie , że przy umowie określono górną sumę odszkodowania a nie pytano o wartość budynku. Sąd Okręgowy wskazał też , że orzekając o kosztach zasądził na rzecz wygrywającego tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego dwukrotność stawki uznając , że zwiększenie dwukrotne wynikało z konieczności ustosunkowania się do odpowiedzi na pozew i udziału w rozprawie.

Apelację od tego orzeczenia złożyła strona pozwana , zarzucając:

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia poprzez przyjęcie że:

1. wniosek o objęcie ubezpieczeniem (formularz) nie zawierał rubryki dotyczącej sposobu ochrony budynku oraz jego zabezpieczenia przed wejściem osób nieuprawnionych,
2. powód nie składał oświadczenia w przedmiocie zabezpieczenia mienia zgodnie z wymaganiami określonymi w § 14 Owu,
3. pomiędzy Stronami bezsporna był wysokość szkody.

- naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy,

a to:

przepisu art. 6 k.p.c. , art. 217 § 2 k.p.c. w związku z przepisem art. 227 k.p.c. , poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i wydanie wyroku na pierwszej rozprawie, ze szkodą dla ustalenia okoliczności faktycznych i prawnych , przy pominięciu wniosków dowodowych strony pozwanej,

przepisu art. 212 zdanie 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i art. 230 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie i niewyjaśnienie jakie istotne okoliczności są sporne pomiędzy stronami, w tym przyjęcie , że nie była sporna między stronami wysokość odszkodowania,

przepisu art. 278 poprzez niedopuszczenie wnioskowanych dowodów z opinii biegłego z zakresu budownictwa i pożarnictwa w sytuacji , gdy rozstrzygnięcie sprawy wymagało wiadomości specjalnych oraz art. 316 §1 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie wszystkich dowodów i okoliczności istniejących w dacie wyrokowania. Skarżąca zarzuciła także naruszenie art. 328§2 k.p.c. poprzez nieodniesienie się do zawnioskowanych dowodów, niewskazanie pobudek dla przyjęcia za podstawę wyrokowania wyłącznie oceny spełnienia przez powoda obowiązków informacyjnych oraz nie wskazanie przyczyn uznania za udowodnioną wysokości szkody. Strona pozwana zakwestionowała też prawidłowość rozstrzygnięcia o kosztach tj podwyższenie wynagrodzenia adwokackiego,

- naruszenie przepisów prawa materialnego a to art. 5k.c., 6 k.c. 65§2 k.p.c. w zw. z §14 i 15 Ogólnych Warunków Umów (...), art. 363§2 k.p.c., 805§2 k.c., 815 k.c., 827 §1 k.c. w zw. z §4 ust. 1 pkt. 2 owu oraz § 75 ust. 2 owu, art. 71 ust.1 pkt 2 i ust. 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994r. prawo budowlane w zw. z art. 75 ust. 2 o.w.u.

Strona powodowa wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów podnosząc, że Sąd poczynił ustalenia zgodnie z twierdzeniami strony pozwanej.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Zasadne są zarzuty apelacji co do naruszenia przez Sąd pierwszej instancji art. 217k.p.c. i art. 227 k.p.c. poprzez niewyjaśnienie okoliczności spornych i nieprawidłowe przyjęcie k-148, że przytoczone okoliczności dotyczące faktu i sposobu zawarcia umowy, okoliczności pożaru objętego ubezpieczeniem i przebiegu postępowania likwidacyjnego są po pierwsze w całości niesporne a po drugie wystarczające dla rozstrzygnięcia. Zwrócić też należy uwagę, że powołanie przez Sąd pierwszej instancji art. 210§3 k.p.c. stanowi nadużycie albowiem Sąd w zasadzie nie prowadził postępowania dowodowego skoro wskazał, że treść powołanych dokumentów była niesporna i nie dokonał żadnej oceny nawet dopuszczonych dowodów z dokumentów oraz pominął dowody, które były istotne dla rozstrzygnięcia, a które wbrew stanowisku sądu nie były objęte przyznaniem strony pozwanej. Trzeba zauważyć, że strona pozwana już w odpowiedzi na pozew zarzuciła niedopełnienie przez (...) Spółkę z o.o. w S. obowiązków wynikających z prawa budowlanego i przepisów ppoż oraz obowiązków strzeżenia mienia mających charakter rażącego niedbalstwa, pozwalającego na odmowę wypłaty odszkodowania, jak też zarzuciła, że doszło do samowolnej zmiany przeznaczenia budynku co miało wpływ na wzrost ryzyka ubezpieczeniowego jak i naruszenia z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa obowiązków informacyjnych dotyczących wzrostu ryzyka zaistniałych po zawarciu umowy w tym składowania zniczy. Można zgodzić się z wywoдем Sądu pierwszej instancji z odwołaniem do art. 815 §1 k.c. i uznania za nieistotne okoliczności, które nie były objęte pytaniami przy zawarciu umowy lub na które wówczas strona powodowa nie udzieliła odpowiedzi. Okoliczności nie objęte deklaracją w zasadzie nie mają wpływu dla określenia przez stronę pozwaną jej ryzyka ubezpieczeniowego. Nie mają także znaczenia okoliczności, które nie miały wpływu na zwiększenie prawdopodobieństwa wypadku czy powiększenie jego skutków. Zwrócić należy jednak uwagę, że zgodnie z §75 ust. 2 Ogólnych umów (...) możliwość odmowy wypłaty odszkodowania powiązано z przypadkami naruszenia z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa obowiązków prewencyjnych w tym m.in. zapobiegania powstaniu szkód, utrzymania budynków i budowli w należywym stanie technicznym, przestrzegania wszelkich przepisów dotyczących przedmiotu ubezpieczenia a w szczególności przepisów prawa budowlanego, ochrony przeciwpożarowej, zasad i norm dotyczących budowy i eksploatacji urządzeń technicznych, eksploatacji budynków, jak również utrzymywania przedmiotu ubezpieczenia w należywym stanie. Zapytania ubezpieczyciela w formularzu oferty o jakich mowa w art. 815 k.c. nie muszą dotyczyć okoliczności mających wpływ na ryzyko ubezpieczeniowe, które wynikają z przepisów powszechnie obowiązujących. Zarówno ubezpieczający jak i ubezpieczyciel winni mieć świadomość tych obowiązków bez konieczności zwrócenia na to uwagi przy zawarciu umowy. Nie jest okolicznością nieistotną dla ryzyka ubezpieczeniowego zakres obowiązków strony powodowej wynikający z bezwzględnie obowiązujących norm z zakresu prawa budowlanego czy ochrony przeciwpożarowej budynku. Sąd wskazał wprawdzie, że doszło do naruszenia warunków technicznych jakim odpowiadają budynki i ich usytuowanie jednakże nie wiadomo jakie okoliczności pozwalają na wyciągnięcie takich wniosków bo żadne dowody w tym kierunku nie były prowadzone a była to okoliczność sporna co nawet wynika z treści uzasadnienia pozwu wskazującego także na stanowisko drugiej strony wyrażone przy odmowie wypłaty odszkodowania. Naruszenie z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa zasad ochrony przeciwpożarowej budynków czy zasad ich eksploatacji określonych ustawą lub przepisami wykonawczymi, naruszenie norm prawa budowlanego czy też naruszenie elementarnych zasad zapobiegania szkodom, będzie stanowiło podstawę odmowy wypłaty odszkodowania nawet jeżeli te zasady nie były objęte deklaracją przy zawieraniu umowy. Strona powodowa nie może powoływać się, że nie miała świadomości istnienia i zakresu obowiązków nie objętych pytaniami zawartymi w stypizowanym druku wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia, jeżeli zakres ten określają przepisy lub podstawowe, elementarne zasady bezpieczeństwa, których naruszenie można powiązać ze skutkami zdarzenia. Dodatkowo trzeba zwrócić uwagę, że strona powodowa deklarowała określony stan odporności ppoż budynku, którego niezachowanie może pozostawać w związku ze szkodą i jej rozmiarem. Co do tych okoliczności

obie strony podnosiły przeciwstawne twierdzenia a strona pozwana oferowała odpowiednie dowody. Pominięcie więc dowodów nie miało uzasadnienia . Ponadto nie było zasadne pominięcie dowodów dotyczących wysokości szkody. Przyjęcie domniemania faktycznego , że wartość szkody polegającej na spaleniu budynku musiała być oczywiście wyższa niż koszt remontu elementu tego budynku mogło być wystarczające , jednakże w tej sprawie , w której może dojść do stosunkowego obniżenia odszkodowania , należy dokładnie określić na czym polega rekompensowana szkoda określić jej wartość i dopiero do tej wartości zastosować szacunkowe obniżenie. Nie był to pozew definitywnie rozstrzygający spór lecz pozew na próbę, mający przesądzić zasady odpowiedzialności także dla dalszych roszczeń. Biorąc powyższe pod uwagę należy uznać , że zaskarżone orzeczenie nie odnosi się do przesłanek odpowiedzialności ubezpieczyciela z art. 805§1 i 2 pkt 1 k.c. jak też nie odnosi się do zarzutów strony pozwanej dotyczących podstaw do odmowy wypłaty odszkodowania (§75 ust. 1 pkt1-3 i ust. 2 i 2 owi (...). Dodatkowo powstrzymanie się od przeprowadzenia postępowania dowodowego przy błędnym przyjęciu , że niesporne okoliczności wskazujące na zakres obowiązku informacyjnego wystarczają do rozstrzygnięcia, oznacza konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny orzekł o uchyleniu zaskarżonego wyroku i przekazaniu sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania na podstawie art. 386 §4 k.p.c. , przy pozostawieniu temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach instancji odwoławczej (art. 108§2 k.p.c.).